

Till

Justitiedepartementet

Enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L4@regeringskansliet.se

Diarienummer: Ju2020/03934

Stockholm den 13 januari 2021

Fastighetsägarnas yttrande över ”En utökad möjlighet att söka efter vapen och andra farliga föremål (Ds 2020:23)”

Fastighetsägarna är en riksomfattande branschorganisation, som arbetar för en väl fungerande fastighetsmarknad med stort fokus på hållbarhet, stadsutveckling och trygghet. Fastighetsägarna har ca 15 000 medlemmar och dessa äger tillsammans ca 80 000 fastigheter för kontors-, handels-, industri-, samhälls- och bostadsändamål. Bland medlemmar som äger flerfamiljshus finns såväl privata som kommunägda fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar.

Fastighetsägarna Sverige (”Fastighetsägarna”) har fått rubricerade promemoria på remiss och har följande synpunkter. Remissvaret har begränsats till de delar som berör husrannsakan i gemensamma utrymmen i flerfamiljshus

1. Bakgrund

Utredningen har konstaterat att polisens förutsättningar att vidta åtgärder i förebyggande syfte är begränsade, samtidigt som brottsligheten på senare tid har förändrats på ett oroväckande sätt. Fastighetsägarna delar bilden av en oroväckande utveckling och en ökad förekomst av vapen och annan grov kriminalitet. I synnerhet gäller det för de av polisen benämnda utsatta områdena. Många fastighetsägare medverkar i platssamverkan mot brott tillsammans med polisen och kommunen. Det är viktigt att värna en trygg och säker miljö för boende, lokalhyresgäster och fastighetsägares medarbetare.

Utredningen anser att effektiviteten i det brottsförebyggande arbetet skulle förbättras om husrannsakan får användas i förebyggande syfte i fler situationer än i dag. Utredningen föreslår därför att polisen ges en ökad möjlighet att i förebyggande syfte göra husrannsakan för att söka efter vapen eller andra farliga föremål.

Den nya regeln om husrannsakan omfattar gemensamt tillgängliga utrymmen i eller i anslutning till flerbostadshus – till exempel tvättstugor, cykelrum, trappuppgångar och parkeringsgarage. Även utrymmen i sådana lokaler, exempelvis golvbrunnar, ventilationstrummor och utrymmen som döljs av takplattor eller liknande ska få undersökas. Utredningen menar att polisen uppger att det ofta är i sådana gemensamma utrymmen som vapen göms.

Enligt den nya regeln om husrannsakan får polisen undersöka aktuella utrymmen i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen och andra farliga föremål, om omständigheterna är sådana att det kan antas att ett föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § 2 brottsbalken. Genom ett förtydligande i bestämmelsen om förverkande säkerställs att även föremål som är ägnade att användas för sprängning kan eftersökas med stöd av den nya regeln om husrannsakan.

2. Husrannsakan i brottsförebyggande syfte

Fastighetsägarna delar utredningens bedömning att det finns behov av bättre möjligheter för polisen till husrannsakan i förebyggande syfte, för att förhindra allvarlig brottslighet.

Fastighetsägarna tillstyrker förslaget att polisen får möjlighet att i brottsförebyggande syfte göra husrannsakan i gemensamt tillgängliga utrymmen i och i anslutning till flerbostadshus för att söka efter vapen eller andra farliga föremål. Det skulle, såvitt Fastighetsägarna kan bedöma, innebära en förbättrad effektivitet i det brottsförebyggande arbetet, inte minst i utsatta områden.

Fastighetsägarna anser emellertid att lagregleringen måste kompletteras med en rätt till ersättning för eventuella skador på egendomen.

Fastighetsägarna tillstyrker förslaget att beslut om husrannsakan som huvudregel ska fattas av polismyndigheten, men att enskilda poliser i brådskande fall ska få fatta sådana beslut.

Fastighetsägarna tillstyrker förslaget att även föremål som är ägnade att användas för sprängning samt brott mot frihet och frid ska kunna förverkas och således omfattas av den nya regleringen.

Därtill anser Fastighetsägarna att polislagens regler om protokoll behöver kompletteras med ett effektivt skydd för fastighetsägare och dess personal för att minska risken för misskreditering eller repressalier.

3. Egendomsskyddet

Det kan konstateras att utredningen fäster stor vikt vid integritetsaspekterna, vilket Fastighetsägarna har stor förståelse för. Fastighetsägarna anser emellertid att utredningen inte beaktar äganderättsperspektivet i erforderlig utsträckning. Egendomsskyddet är grundlagsfäst i regeringsformen och Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Äganderätten innebär en rätt till kontroll över sin egendom. Statliga ingrepp i egendomsskyddet får endast ske om det är fråga om ett angeläget allmänt intresse och om åtgärden kan anses proportionerlig. Som

huvudregel ska full ersättning utgå. I proportionalitetsbedömningen ska dessutom vägas in om ersättning utgår till den enskilde, det vill säga fastighetsägaren i detta fall.

Fastighetsägarna menar att det finns ett angeläget allmänt intresse av utökade möjligheter att förebygga brott och bekämpa grov kriminalitet. Fastighetsägare samarbetar också ofta med polisen och kommunen i brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder. Fastighetsägare får således rimligen acceptera att gemensamma utrymmen i deras fastigheter kan undersökas av polisen i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen, sprängmedel och andra farliga föremål.

Fastighetsägarna menar dock att denna möjlighet måste åtföljas av en lagreglerad skyldighet för polisen att ersätta fastighetsägaren för eventuella skador som uppstår på egendomen i samband med husrannsakan. Detsamma bör gälla för eventuella skador som uppstår på hyresgästs egendom. Om en sådan ersättningsskyldighet saknas kan ingreppet i egendomsskyddet svårligen anses förenlig med den grundlagsfästa proportionalitetsprincipen.

4. Skydd för fastighetsägaren och dess medarbetare

Det får förmodas att polisen kommer att kontakta fastighetsägaren för att bereda sig tillträde till fastighetens allmänna utrymmen. I sådana fall är det viktigt att fastighetsägaren eller dennes medarbetare skyddas för exponering genom en sekretessbestämmelse eller på annat ändamålsenligt sätt. I utsatta områden kan det vara känsligt om den/de som är ägare till vapnen eller i övrigt måltavla för polisens insats, uppfattar att fastighetsägaren eller dennes medarbetare går polisens ärenden. På motsvarande sätt bör polisens protokoll inte heller innehålla publika uppgifter om huruvida fastighetsägaren eller dennes medarbetare deltagit eller på annat sätt medverkat vid husrannsakan. Fastighetsägarna anser att det är mycket angeläget att säkerställa en trygg och säker arbetsmiljö genom att minska risken för hot eller andra repressalier.

Dessutom anser Fastighetsägarna att det är viktigt att det i det protokollet inte får uppfattas som att det är fastighetsägaren som ingripandet har riktat sig emot. Det skulle vara missvisande och oetiskt. Det skulle dessutom riskera få en hämmande effekt på samarbetet mellan polisen och fastighetsägare i det brottsförebyggande arbetet.

För att tillförsäkra erforderligt skydd och för att tillförsäkra en korrekt och ändamålsenlig tillämpning anser Fastighetsägarna, till skillnad från utredningen, att polislagens regler om protokoll behöver förtydligas och eventuellt kompletteras med en sekretessbestämmelse i syfte att skydda fastighetsägare och dess medarbetare.

FASTIGHETSÄGARNA SVERIGE

Anders Holmestig
Verkställande direktör

Marie Öhrström
Chefsjurist